

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΟΥ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΣΕΛΙΟΥ

Κωδικός μαθήματος: ΨΧ0310 (3Ω/Ε)

Εξάμηνο σπουδών: ΣΤ'

Ηλεκτρονική διεύθυνση για επικοινωνία: tseliou@uth.gr

Γενική πληροφορία: Όλες οι πληροφορίες καθώς και το υλικό του μαθήματος είναι διαθέσιμα ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα e-class.

Στόχος και περιγραφή του μαθήματος:

Σκοπός του μαθήματος είναι να σας εκπαιδεύσει στην ερευνητική μεθοδολογία της ανάλυσης λόγου (discourse analysis) και της ανάλυσης συνομιλίας (conversation analysis) και να σας βοηθήσει να εξοικειωθείτε με τις εφαρμογές τους στο πεδίο της έρευνας στην κλινική ψυχολογία, με στόχο να είστε σε θέση να τις αξιοποιείτε στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής και ψυχολογικής έρευνας. Επιπλέον, στους στόχους του μαθήματος συμπεριλαμβάνεται και η εκπαίδευσή σας στη δημιουργία ερευνητικής πρότασης με αξιοποίηση των συγκεκριμένων μεθοδολογιών. Στις θεματικές ενότητες του μαθήματος συμπεριλαμβάνονται, οι φιλοσοφικές και επιστημολογικές προσεγγίσεις στην ανάλυση λόγου και την ανάλυση συνομιλίας, η θέση της ανάλυσης λόγου και της ανάλυσης συνομιλίας στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας, τα διάφορα ρεύματα της ανάλυσης λόγου (λογοψυχολογία, μεταδομική ανάλυση λόγου, κριτική λογοψυχολογία), οι βασικές αρχές ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας, οι βασικές αρχές σχεδιασμού και διεξαγωγής εμπειρικών ερευνών με χρήση ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας (ερευνητικό σχέδιο), η διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων σε μελέτες ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας, η συλλογή δεδομένων

σε μελέτες ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας, δεοντολογικά ζητήματα σε μελέτες ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας, η ανάλυση δεδομένων με ανάλυση λόγου και ανάλυση συνομιλίας, ζητήματα ποιότητας ερευνητικού σχεδίου σε μελέτες ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας (εγκυρότητα, αξιοπιστία, αναστοχαστικότητα), ενώ γίνεται αναφορά και σε εφαρμογές ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας στην κλινική ψυχολογία: μελέτη διεργασίας συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας). Το μάθημα είναι οργανωμένο με τη μορφή **σεμιναρίων**, διαλέξεων και αναστοχαστικών διαδικασιών και προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή σας μέσα από **ομαδικές παρουσιάσεις κειμένων της βιβλιογραφίας**. Μ' αυτήν την έννοια η παρακολούθησή του είναι **απαραίτητη**. Συγκεκριμένα, κάθε σεμινάριο θα αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος θα συμμετέχετε σε μια «Ομάδα Αναστοχασμού»: μια ομάδα θα αναλαμβάνει να παρουσιάσει ένα κείμενο της βιβλιογραφίας (τα κείμενα αναφέρονται στο διάγραμμα που ακολουθεί), ενώ οι υπόλοιποι-ες θα συμμετέχετε από τη θέση των παρατηρητών. Στο δεύτερο μέρος θα παρακολουθείτε μια εισαγωγή στις σχετικές θεωρητικές έννοιες και στο τέλος θα ακολουθεί συζήτηση.

Διδακτική Μεθοδολογία: Διαλέξεις – Σεμινάρια

Υποχρεώσεις των φοιτητών/τριών - Αξιολόγηση: Λόγω της εργαστηριακής φύσης του μαθήματος η παρακολούθησή του είναι **απαραίτητη προϋπόθεση**. Η αξιολόγησή σας θα γίνει με βάση εργασία τύπου ερευνητικής πρότασης (ομάδες έως 5 άτομα, 50% επί του τελικού βαθμού) σε συγκεκριμένες θεματικές του μαθήματος και με βάση ατομικές προφορικές εξετάσεις κατά την παρουσίαση των εργασιών (50% επί του τελικού βαθμού). Επιπλέον, η συμμετοχή σας στις ομάδες παρουσίασης κειμένων της βιβλιογραφίας (ομάδες έως 4 άτομα) επιδοτείται με την πρόσθεση μιας μονάδας επιπλέον στον τελικό σας βαθμό, εφόσον ο βαθμός της εργασίας σας είναι πάνω από τη βάση. Οδηγίες για την εκπόνηση της εργασίας και τις παρουσιάσεις των κειμένων θα βρείτε αναρτημένες στο e-class του μαθήματος.

Διδακτέα - εξεταστέα ύλη και βιβλιογραφία του μαθήματος: Ως διδακτέα και εξεταστέα ύλη του μαθήματος θεωρούνται τα περιεχόμενα των σεμιναρίων (υλικό από τις διαλέξεις),

οι διδακτικές σημειώσεις (κείμενα βιβλιογραφίας διαθέσιμα ηλεκτρονικά), καθώς και τα αντίστοιχα συγγράμματα.

Βασική βιβλιογραφία:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (Ν. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). (Κωδικός Εύδοξος: 24170).

Μποζατζής, Ν. & Δραγώνα, Θ. (2011). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κωδικός Εύδοξος: 12303153).

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Αυγήτα μτφ., Ε. Τσέλιου επιμ. μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (50658402).

Phillips, L. & Jorgensen, N. M. (2009). *Ανάλυση λόγου* (Α. Κιουπκιολής, μτφ., Γ. Σταυρακάκης, επιμ. μτφ.). Αθήνα: Παπαζήση. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002). (Κωδικός Εύδοξος: 29375).

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

Austin, J. L. (2003). *Πώς να κάνουμε πράγματα με τις λέξεις*. Αθήνα: Εστία. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1962).

Billig, M. (1987). *Arguing and thinking: A rhetorical approach to social psychology*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. London, UK: Sage.

Edwards, D., & Potter, J. (1992). *Discursive psychology*. London, UK: Sage.

Μπουκάλα, Σ., & Στάμου, Α. (2020). *Κριτική ανάλυση λόγου. (Από)δομώντας την ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Νήσος.

Patrika, P., & Tseliou, E. (2016). Blame, responsibility and systemic neutrality: a discourse analysis methodology to the study of family therapy problem talk. *Journal of Family Therapy*, 38(4), 467-490. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12076>

Sacks, H. (1992). *Lectures on Conversation*, (Vol 1& 2), (G. Jefferson & E. Schegloff, Eds.) Oxford: Blackwell.

- Sacks, H., Schegloff, E. A. & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50, 696-735.
- Schegloff, E. A. (2007). *Sequence organization in interaction: Volume 1: A primer in conversation analysis*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Tseliou, E. (2013). A critical methodological review of discourse and conversation analysis studies of family therapy. *Family Process*, 52(4), 653-672. doi:10.1111/famp.12043
Video abstract at: <https://youtu.be/8-9sS2PzKaE>
- Tseliou, E. (2015). Discourse analysis and educational research: Challenge and promise. In Th. Dragonas, K. Gergen, S. McNamee, & E. Tseliou (Eds.), *Education as Social Construction: Contributions in theory, research and practice* (pp. 263-282). Chagrin Falls, Ohio: Taos Institute Worldshare Books Publications. Retrieved from: <http://www.taosinstitute.net/education-as-social-construction>
- Tseliou, E., Smoliak, O., LaMarre, A., Quinn-Nilas, Ch. (2018). Discursive psychology as applied science. In K. O'Doherty & D. Hodgetts (Eds.), *The Sage Handbook of Applied Social Psychology* (pp. 400-418). London, UK: Sage.
- Tseliou, E. & Borcsa, M. (2018). Discursive methodologies for couple and family therapy research: Editorial to special section. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(3), 375-385. doi: 10.1111/jmft.12308
- Τσέλιου, Ε. (2018). Γλώσσα, ανάλυση λόγου και εκπαίδευση: Η μεθοδολογική συμβολή της λογοψυχολογίας. Στο Τ. Τσιλιμένη, Ε. Κονταξή, & Ε. Σηφάκη (Επιμ. Έκδ.), *Θεωρήσεις της παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας. «Ηδονών ήδιον έπαινος»: Τιμητικός τόμος για τον καθ. Β. Δ. Αναγνωστόπουλο*, (σ. 110-127). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Wiggins, S. (2017). *Discursive psychology: Theory, method and applications*. London, UK: Sage.
- Wooffitt, R. (2005). *Conversation analysis and Discourse analysis: A comparative and critical introduction*. London, UK: Sage.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η εβδομάδα: Εισαγωγή

Διαδικαστικά: Διάγραμμα μαθήματος, συμμετοχή και υποχρεώσεις των φοιτητών. Εισαγωγή. Η «στροφή στο Λόγο». Εισαγωγή στην Ανάλυση Λόγου και την Ανάλυση Συνομιλίας. Η θέση τους στο πεδίο των ποιοτικών ερευνητικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων. Εισαγωγή στις εφαρμογές της Ανάλυσης Λόγου και της Ανάλυσης Συνομιλίας στο πεδίο της Κλινικής Ψυχολογίας.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (N. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). Εισαγωγή.

Ενότητα Α: Εισαγωγή στην Ανάλυση Λόγου και στην Ανάλυση Συνομιλίας

2^η εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Λόγος και επικοινωνία: Η θεωρία των γλωσσικών πράξεων. Η γλώσσα ως δράση.**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (N. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). (Κεφάλαιο 1-«Τα θεμέλια της ανάλυσης λόγου»).

3^η εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Λόγος και ταυτότητα: Κατηγοριοποίηση και θεωρία τοποθέτησης.**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενες βιβλιογραφικές αναφορές:

Díaz, F. (2011). Κατηγορικά σύνολα και κατηγορικά συνδεδεμένες δραστηριότητες: Η ταυτότητα από τη σκοπιά των συμμετεχόντων. Στο N. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ. Έκδ.). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 95-112). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφάλαιο 3).

Harré, R. & Moghaddam, F. M. (2011). Η θεωρία της τοποθέτησης. Στο N. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ. Έκδ.). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 191-207). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφάλαιο 8).

4^η εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Λόγος και λογοδοσία: Εθνομεθοδολογία και Ανάλυση Συνομιλίας**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (N. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). (Κεφάλαιο 4-«Αναφορές σε ακολουθία»).

5^η εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Ανάλυση Συνομιλίας: Βασικές αρχές και έννοιες**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Antaki, Ch. (2011). Η ανάλυση συνομιλίας και η στροφή στο λόγο στην κοινωνική ψυχολογία. Στο N. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ. Έκδ.). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 113-130). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφάλαιο 4).

6^η εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Λογοψυχολογία Ι: Βασικές έννοιες. Το Μοντέλο Γλωσσικής Δράσης**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενες βιβλιογραφικές αναφορές:

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 10-«Λογοψυχολογία»)

Edwards, D., & Potter, J. (2011). Λογοψυχολογία και ψυχικές καταστάσεις. Στο Ν. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ. Έκδ.). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 131-155). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφάλαιο 5).

7^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Λογοψυχολογία II: Ρητορική, ερμηνευτικά ρεπερτόρια και ιδεολογικά διλήμματα**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (Ν. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). (Κεφ. 7-“Από τις αναπαραστάσεις στα ερμηνευτικά ρεπερτόρια»).

8^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Κριτική Ανάλυση Λόγου**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 11-«Φουκωϊκή Ανάλυση Λόγου»).

Ενότητα Β: Ερευνητικό σχέδιο και εφαρμογές Ανάλυσης Λόγου και Ανάλυσης Συνομιλίας στην εκπαιδευτική και ψυχολογική έρευνα

9^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Βήματα διεξαγωγής ερευνών ανάλυσης λόγου**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Potter, J. & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά* (Ν. Μποζατζής, Επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2005). (Κεφ. 8-“Πώς γίνεται η ανάλυση λόγου»).

10^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Αναζήτηση βιβλιογραφίας και χρήση πηγών**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

<https://apastyle.apa.org/instructional-aids/tutorials-webinars>

Εργαστήριο: **Εξάσκηση στη χρήση του συστήματος APA και στην αναζήτηση πηγών.**

11^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Ερευνητικό σχέδιο, συλλογή δεδομένων και μετεγγραφή. Δεοντολογία στην έρευνα Ανάλυσης Λόγου**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 3).

12^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Συγγραφή ερευνητικής πρότασης. Κριτήρια ποιότητας**

Ομάδα αναστοχασμού / Παρουσιαζόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή* (Ε. Τσέλιου, επιμ. Μτφ.). Αθήνα: Gutenberg. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2013). (Κεφ. 14).

13^η Εβδομάδα:

Σεμινάριο: **Παραδείγματα ερευνών ανάλυσης λόγου και ανάλυσης συνομιλίας.**

Patrika, P., & Tseliou, E. (2016). Blame, responsibility and systemic neutrality: a discourse analysis methodology to the study of family therapy problem talk. *Journal of Family Therapy*, 38(4), 467-490.

<https://doi.org/10.1111/1467-6427.12076>

Edley, Ch. (2011). Η κριτική λογοψυχολογία και η μελέτη του ανδρισμού. Στο Ν. Μποζατζής, & Θ. Δραγώνα (Επιμ. Έκδ.). *Κοινωνική ψυχολογία: Η στροφή στο λόγο* (σσ. 157-176). Αθήνα: Μεταίχμιο. (Κεφάλαιο 6).

Εργαστήριο: **Συγγραφή ερευνητικής αναφοράς.**